

Синчак В.П.,

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту, фінансів та кредиту
Хмельницького університету управління та права

РЕТРОСПЕКТИВА ПОДАТКОВИХ ПРИНЦИПІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ

У статті розглянуто основні підходи до систематизації податкових принципів. Запропоновано авторський підхід до класифікації податкових принципів.

In the article basic approaches to systematization of taxation principles are considered. The author's approach to classification of taxation principles is offered.

Удосконалення вітчизняної системи оподаткування не можливе без дотримання податкових принципів, які свого часу розробили корифеї економічної науки й окремі з яких згодом знайшли відображення в законодавстві країн із ринковою економікою, як і в Україні. Однак, починаючи від часів визнання принципів як таких, неодноразово зростала їх кількість, розширювався діапазон застосування, деякі відкидались і пропонувались інші, що призвело до створення цілого розмаїття зведених положень, які не лише важко засвоїти, а й усвідомити. Зазначене породжує проблеми наукового характеру й зумовлює необхідність систематизації, виходячи з реалій розвитку національної економіки.

Аналіз літературних джерел свідчить, що пошук оптимальних принципів оподаткування здійснюють науковці не одного покоління. Зокрема, П. Самуельсон і В. Нордхаус¹ виділяли лише два найважливіших із них, тоді як у працях російських науковців В.В. Глухова, І.В. Дольде², А.В. Брызгаліна³, С.Н. Корюнова⁴, І.С. Кононова та Н.С. Родіонової⁵, С.В. Баруліна і Г.В. Жирової⁶, пропонується розширений перелік та певне групування податкових принципів. Подібні підходи простежуються в наукових виданнях вітчизняних економістів Л.Л. Тарангул⁷,

---

¹ Самуельсон П., Нордхаус В. Экономикс. — М., 1991. — С. 73.

² Глухов В.В., Дольде И.В. Налоги: теория и практика: Учеб. пособ. — СПб.: Специальная литература, 1996. — С. 18.

³ Брызгалин А.В. Организационные принципы российской налоговой системы // Финансы. — 1998. — № 3. — С. 33 — 35.

⁴ Корюнов С.Н. Организация налоговой системы в сельском хозяйстве // Финансы. — 1994. — № 7. — С. 27.

⁵ Кононов И.С., Родионова Н.С. Налоговая система для села — какой ей быть? // Экономика сельскохозяйственных предприятий. — 1994. — № 5. — С. 6—7.

⁶ Барулин С.В., Жирова Г.В. Специальные налоговые режимы: теоретические и организационные основы // Финансы. — 2003. — № 10. — С. 34.

⁷ Тарангул Л.Л. До теоретичних засад формування регіональної податкової політики // Проблеми економіки переходного обшества / Отв. ред.: В.М. Гецц, Д.С. Львов. — Запорожье: ГУ “ЗИГМУ”, 2004. — С. 347.

Ю.Б. Іванова, А.І. Крисоватого, О.М. Десятнюк⁸, П.В. Мельника⁹, О.Р. Квазовського¹⁰, а також у публікаціях сучасних іноземних фахівців Н.Л. Стюбена¹¹, Ю. Конрада та українського науковця І.О. Луніної¹². Проте окреслені у згаданих та інших працях питання й далі залишаються дискусійними та потребують додаткового дослідження.

З огляду на зазначене, метою статті є узагальнення основних податкових принципів і виокремлення їх у класифікаційні групи за характерними ознаками.

Зауважимо, що від часу виникнення та формування податків відомі просвітителі, філософи й науковці запропонували низку наукових розробок, на основі яких можна побудувати будь-яку систему оподаткування. Однак їх сприйняття та практична реалізація сталися не відразу. Так, у період меркантилізму Томас Гоббс (1588—1679) у своєму політико-філософському трактаті “Левіафан” (1651) сформулював концептуальні положення, які обґрунтовували необхідність сплати податків державі. Зокрема, розглядаючи стан первісного суспільства як “війну всіх проти всіх”, Т. Гоббс доводив, що для усунення такого явища люди створили державну владу, представники якої мають утримуватись із загального фонду — фіску (від латинського “*fiscus*” — скарбниця — *B. C.*), а тому податки є ціною громадського спокою¹³. Це був один із важливих висновків, який згодом став основою принципу обов’язковості. Причому у XVIII столітті американський політичний діяч та економіст-публіцист Бенджамін Франклін (1706—1790), відомий як автор багатьох економічних афоризмів, сформулював цей принцип ще категоричніше: “Платити податки і вмерти повинен кожний”¹⁴.

Ще більш симптоматичним у встановленні принципів оподаткування, особливо соціальної справедливості, став період розвитку ідей П’єра Лепезана де Буагільбера (1646—1714), які пізніше постали перед фізіократами та класиками політичної економії. Так, намагаючись захистити сільське населення від обтяжливого оподаткування, П. Буагільбер стверджував, що податками треба обкладати не бідних, а багатих¹⁵. Співзвучною згаданій була й позиція Себастьяна Вобана (1633—1707),

⁸ Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система: Підруч. — К.: Атіка, 2006. — С. 110.

⁹ Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці. — Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. — С. 131.

¹⁰ Квазовський О.Р. Проблеми наукової систематизації принципів оптимального оподаткування // Фінанси України. — 2006. — № 2. — С. 105.

¹¹ Стюбен Н.Л. Фундаментальні аспекти ефективної податкової системи // Економіка. Фінанси. Право. — 2000. — Вип. 2. — С. 6—10.

¹² Конрад Ю., Луніна І. Податкова політика в Україні: підходи і перспективи // Економіка України. — 1996. — № 11. — С. 30.

¹³ Майбурд Е.М. Введение в историю экономической мысли. От пророков до профессоров. — М.: Дело; Вита-Пресс, 1996. — С. 128.

¹⁴ Василик О.Д. Теорія фінансів: Підруч. — К.: НІОС, 2000. — С. 200.

¹⁵ Майбурд Е.М. Знач. праця. — С. 118.

котрий вважав, що для країни шкідливо, щоби менш заможні верстви населення були надміру обтяжені податками на відміну від багатих громадян, які оподатковувалися лише частково¹⁶. Тому С. Вобан вбачав у пропорційному оподаткуванні один зі шляхів розв'язання проблеми несправедливого оподаткування, що згодом знайшло відображення в теорії “рівності жертв” представника класичної політичної економії Дж.С. Мілля.

Проте більш системно до встановлення основних податкових положень кризь призму причин, які призводять до невдоволення податкоплатників, підійшов англійський економіст Вільям Петті (1623—1687) у праці “Трактат про податки” (1662). Саме такий підхід, на нашу думку, можна вважати першим кроком на шляху систематизації податків. В. Петті дійшов таких висновків¹⁷: 1) населення вважає, що правитель вимагає більше (податків — *В. С.*), ніж йому потрібно; 2) хоч би який великий був податок, але якщо його розподілено пропорційно на всіх, то ніхто через нього не втрачає багатства; 3) людей найбільше дратує те, коли їх оподатковують більшим податком, ніж їхніх сусідів; 4) люди ремствують, коли зібрані гроші (податки — *В. С.*) витрачаються безглуздо; 5) фантазії, яким піддаються вульгарні уми, викликають бажання не платити (податки — *В. С.*), що змушує правителя вживати суворі заходи, які призводять до ще більшого невдоволення (ніж те, що вже є через самі податки — *В. С.*); 6) не знаючи величини багатства населення та його промислів, правитель не може передбачати, яку суму податку можна вимагати для сплати і в який період року йому найкраще це робити; 7) недостатність грошей — причина незадовільної сплати податків; 8) якщо у країні є надлишок грошей, то для неї та суспільства було б вигідно, щоб він перебував у королівській скарбниці; 9) обтяжливий податок викликає нестерпні й надмірні нестатки навіть у предметах першої потреби.

Отже, хоча зазначені висновки було сформульовано ще за часів меркантилізму, вони вже тоді могли стати принципами оподаткування. Проте цього не відбулося. Звісно, на те були об'єктивні причини: по-перше, в той період часу фінансова наука лише формувалась, по-друге, до цього не була готова й сама держава, яка надавала перевагу практиці, а не теорії оподаткування.

Вагомий вплив на формування податкових принципів мали представники фізіократичної школи, зокрема Франсуа Кене (1694—1774) та Віктор Мірабо (1715—1789). Так, на думку В. Мірабо, будь-яке оподаткування має, по-перше, базуватися безпосередньо на джерелі доходів; по-друге, перебувати в певному й постійному співвідношенні із цими доходами; по-третє, не допускати великих витрат на збір податків¹⁸. Певною мірою прагнення до систематизації проявлялося й у працях

---

¹⁶ *Майбурд Е.М.* Знач. праця. — С. 120.

¹⁷ Антология экономической классики / Сост. И.А. Столяров. — М.: МП “ЭКОНОВ”; “КЛЮЧ”, 1993. — 475 с. — (*Петти В.* Трактат о налогах и сборах; *Смит А.* Исследование о природе и причинах богатства народов; *Рикардо Д.* Начала политической экономии и налогового обложения — С. 22—27).

¹⁸ *Бржецкий Н.* Податная реформа. Французские теории XVIII столетия. — С.—Петербург, 1888. — С. 94.

Ф. Кене, котрий обстоював справедливість у оподаткуванні в сільському господарстві (хліборобів і землевласників). У загальному вигляді основні його вимоги зводились до того, що: 1) податки не мають обтяжувати багатство селянина, призначене для обробітку землі; 2) податки встановлюються для того, щоб уряд міг проводити необхідні витрати й охороняти державу; 3) надмірна кількість агентів, які здійснюють збір податків, обтяжливіша для нації, ніж самі податки; 4) будь-яке визначення величини податків має ґрунтуватись на оцінці доходів власників (землевласників — *В. С.*), яка повинна проводитись, виходячи з цін на продукти харчування; 5) норму оподаткування слід залишати незмінною, оскільки це найбільш правильний спосіб збільшити доходи короля¹⁹. Отже, в усіх наведених положеннях уже передбачалося встановлення особливих принципів оподаткування, які є характерними для системи оподаткування в сільському господарстві та пропонуються сучасними науковцями для їх визнання.

Проте найбільш наполегливо принцип соціальної справедливості в оподаткуванні почав проводитись у працях французьких просвітителів і філософів, зокрема Жана-Жака Руссо (1712—1778) та Поля Анрі Гольбаха (1723—1789). Причому, якщо перший автор акцентував увагу на податках із предметів розкоші, які, на його думку, мають угамовувати жадібність багатих людей і перешкоджати зростанню кількості ледарів у містах, а отже припинити спустошення села²⁰, то П.А. Гольбах виділяв шість основних положень²¹, котрі вже можна було класифікувати як принципи оподаткування і три перших із яких, на наш погляд, найбільше відповідали принципу соціальної справедливості, а саме: 1) податок мають сплачувати всі піддані (принцип універсальності); 2) податок має бути пропорційний можливостям громадянина; 3) непрямі податки не повинні поширюватись на предмети першої потреби; 4) слід бути дуже обережним при оподаткуванні торгівлі; 5) ніколи не потрібно встановлювати податок на предмети вивозу за кордон; 6) для полегшення сплати податку в селян його бажано брати не грошима, а натурою.

Отже, кожен із цитованих авторів формулював положення, виходячи з тих реалій, які склалися в тогочасному оподаткуванні. Проте бракувало певної систематизації або впорядкування за важливістю виділених принципів чи за будь-якою іншою ознакою. У зв'язку з цим більшої ваги набуває заслуга А. Сміта, котрий, власне, й упорядкував їх (назвавши максимумами) у загальновідомій праці²²: 1) піддані держави мають брати участь в утриманні уряду, відповідно до

¹⁹ Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. — М.: Изд-во соц.-эконом. лит-ры, 1960. — С. 223—267.

²⁰ Волгин В.П. Развитие общественной мысли во Франции в XVIII веке. — М.: Наука, 1977. — С. 199.

²¹ Там само. — С. 147—148.

²² Смит А. Добробут нації: Дослідження про природу та причини добробуту нації: Пер. з англ. / Пер.: О. Васильєва та ін. — К.: Port—Roual, 2001. — С. 505—506.

доходу, яким вони користуються під захистом держави; 2) податок, що його зобов'язується сплачувати кожна окрема особа, має бути точно визначеним, а не довільним; 3) кожен податок слід стягувати в той час або в той спосіб, коли і як платникові найзручніше його сплачувати; 4) кожен податок має бути задумано й розроблено так, аби він утримував із кишені народу якомога менше понад те, що він приносить державній скарбниці.

Оцінюючи згадані принципи в контексті сучасної наукової проблематики, зауважимо, що загальному сприйняттю сприяла не їх поява, хоча цього також не можна заперечувати, а вдале їх формулювання й обґрунтування. Не менше сприяло популяризації цих принципів те, що їхнім автором був класик політичної економії, оскільки, як справедливо зауважують сучасні науковці: “Заслуга А. Сміта полягає в тому, що їх (принципи — В. С.) висунув саме він, Адам Сміт, біля ніг якого протягом багатьох десятиліть сиділи економісти й політичні діячі, жадібно ловлячи кожне слово вчителя”²³. Причому, як свідчить аналіз літературних джерел²⁴, адепти вчення видатного англійського економіста, обґрунтовуючи власні положення, які стосувалися стягнення податків, залишалися під його впливом, зберігаючи відданість теоретичним ідеалам А. Сміта. Тому за цими принципами в науковому світі утвердилися такі назви, як “максимуми оподаткування”, “велика хартія свобод платника”, “декларація прав платника”²⁵, які вказували на пріоритет його інтересів, а отже відкидалась можливість будь-якого втручання держави в господарські процеси. Це відповідало самій ідеології, яку сповідував класик політичної економії, а тому його аподиктичні постулати на той час були беззаперечними.

Одним із перших науковців, який порушив доктрину класичних принципів-максимумів, став представник німецької економічної школи ХІХ століття, видатний фінансист Адольф Вагнер (1835—1917). Окрім збільшення їх кількості (від 4-х до 9-ти) він запропонував нові підходи до систематизації останніх, об'єднавши їх у 4 групи: 1) фінансові (або фінансово-політичні чи фінансово-технічні, як зазначено в деяких працях); 2) економічні; 3) етичні (соціальні або принципи справедливості); 4) принципи податкового управління²⁶. Особливістю такої систематизації стало те, що Вагнер не вніс до першої групи положення про соціальну справедливість, якому науковці доти традиційно відводили перше місце в подібних переліках. Звісно, науковець не відкидав цього положення, але на відміну від прихильників його пріоритетності, змістив його донизу, надаючи в такий спосіб перевагу першій групі податкових принципів. По суті, було порушено субординацію

---

²³ *Пушкарева В.М.* История финансовой мысли и политики налогов: Учеб. пособ. — М.: ИНФРА—М, 1996. — С. 77.

²⁴ *Тургенев Н.И.* Опыт теории налогов. — М.: Гос. соц.-эконом. изд-во, 1937. — С. 4—26.

²⁵ *Пушкарева В.М.* Зазначена праця. — С. 76.

²⁶ *Загородній А.Г., Єлісєєв А.В.* Податки та податкове планування підприємницької діяльності: Моногр. — Львів: Центр Бізнес-Сервісу, 2003. — С. 17.

їхньої дії: спочатку передбачалося створити фонди фінансових ресурсів, а вже потім розподіляти їх на колективні потреби. Унаслідок цього значно посилювалась регулююча функція податків, оскільки кожен платник мав бути зацікавлений у їх сплаті, що відповідало теорії суспільних благ і не могло не сприйматись у суспільстві. Водночас за такої організації системи оподаткування перевага надавалась фіскальній функції, яка, до того ж, простежувалась і в другій групі податкових принципів А. Вагнера.

Отже, світова фінансова наука в особі двох європейських дослідників зробила неоціненний внесок у формулювання податкових принципів. Теоретично наведені положення спочатку формулювались від платника податку, якому, відповідно, й надавали перевагу. Однак після усвідомлення суспільством ролі держави, що підсилювалось теорією суспільних благ, значно змінилося і ставлення до неї. Мабуть, останнє і спонукало А. Вагнера сформулювати групи принципів оподаткування, які не заперечували тих, що були розроблені класиком політичної економії, а лише змінювали пріоритети.

До сказаного слід додати, що пошук оптимальних принципів оподаткування тривав. Тому, зважаючи на значний їх перелік, науковці не безпідставно пропонують певну систематизацію, що, безумовно, заслуговує на увагу. Адже за такої кількості податкових принципів, що формувались ще задовго до часів класика політичної економії та доповнювались дослідниками наступних поколінь, постає потреба у їх впорядкуванні та класифікації. Тож, віддаючи належне авторам публікацій (А.В. Бризгаліну, Ю.Б. Іванову, А.І. Крисоватому, О.М. Десятнюку, Ю. Конраду, І.О. Луніній та О.Р. Квасовському), які наводять власні підходи до систематизації податкових принципів, спробуємо їх узагальнити й запропонувати відповідні їм групи.

Узагальнюючи погляди зазначених науковців, вважаємо, що пропоновані ними систематизації доцільно об'єднати в одну групу, *за пріоритетами*, якій найбільше відповідала б назва: “Принципи оподаткування за пріоритетами реалізації податкової політики”. У цій групі ми пропонуємо виділити три основних підходи до формування податкових принципів, а отже і їх підгрупи: 1) фіскально-бюджетні; 2) приватнопідприємницькі; 3) конвергентні (бінарні). Згрупувавши принципи оподаткування за цією ознакою, можна стверджувати, що загалом вони утвердились і мають сталий характер (із урахуванням певних особливостей).

Визначаючи принципи, які можуть реалізовуватися через податки в нашій державі, а отже й у сільському господарстві, пропонуємо сформувати другу групу *за системою оподаткування*. Вважаємо, що в цю групу доцільно включити такі підгрупи податкових принципів: 1) загальні (сформульовані корифеями фінансової науки починаючи від часів А. Сміта); 2) національні (законодавчо затверджені в країні та передбачені для національної системи оподаткування); 3) особливі (сформульовані в країні, зокрема для системи оподаткування в сільському господарстві

та окремих платників податків з метою врахування особливостей галузі, їхньої діяльності тощо).

Таким чином, до першої підгрупи мають увійти загальні принципи оподаткування, розроблені А. Смітом та його послідовниками. Безперечно, цей звід податкових постулатів є найобґрунтованішим і сприймається як із теоретичного, так і з практичного погляду. Причому ці постулати, на нашу думку, представлені в тій послідовності, яка найбільше відповідає ступеню їх важливості. Звісно, що до таких демократичних за змістом положень національній системі оподаткування ще належить прийти. І хоча певні кроки в цьому напрямку вже зроблено, через поспіх у їх досягненні допускається чимало помилок, які в кінцевому підсумку не сприяють практичній реалізації класичних максимумів.

Другу підгрупу складатимуть принципи, що їх затверджено Законом України “Про систему оподаткування” (з наступними змінами) від 25 червня 1991 року²⁷. У загальному вигляді їх пропонується назвати національними. Принципи оподаткування, визначених українським законодавством, значно більше (на цей час — 12), ніж розроблених класиком політичної економії. Саме вони і становлять окрему підгрупу податкових принципів, на яких має будуватись національна система оподаткування, а отже й оподаткування в сільському господарстві. Причому ця підгрупа має бути максимально наближеною до загальних принципів оподаткування. Як відомо, їхня кількість, назва та зміст визначаються законодавчим органом країни й у сукупності вони є обов’язковими для дотримання як органами влади, так і всіма суб’єктами податкових відносин. Звичайно, принципи можуть змінюватися за структурою та змістом залежно від економічної політики держави. Відрізнятиме цю підгрупу податкових принципів від класичних те, що вони можуть бути характерними для однієї чи декількох країн, економіки яких розвиваються в альтернативному напрямку та взаємопов’язані. (Останнє особливо важливо в умовах інтеграції економіки нашої держави до країн Європейського Союзу й СНД.) Загалом, порівнюючи їх із постулатами класика, можна зробити певні узагальнення.

По-перше, враховуючи розбіжність, яка простежується в кількості національних принципів оподаткування, законодавчо затверджених в Україні, з тими, що їх сформулював класик політичної економії, слід визнати, що в цілому вони мають певну відповідність. Зазначене дає підстави для твердження, що в нашій державі становлення принципів оподаткування відбулося. І головне, що в цьому процесі було обрано правильний науковий підхід до їх формулювання.

По-друге, розробляючи податкові принципи, їх авторам слід пам’ятати, що ефективність функціонування системи оподаткування залежить не від кількості принципів, а від того, наскільки їх дотримуються, починаючи від встановлення

---

²⁷ Про внесення змін та доповнень до Закону України “Про систему оподаткування” від 18.02.1997 р. № 77/97: Закон України // Голос України. — 1997. — 25 бер.

податків, зборів (обов'язкових платежів) та завершуючи оподаткуванням платників. Напевне, останнього найбільше не вистачало вітчизняній системі оподаткування. Особливо це стосується принципу стабільності.

Як уже зазначалося, третю підгрупу податкових принципів (особливих) ми пропонуємо сформулювати з тих, що найбільше враховують специфіку функціонування окремих платників податків та особливості формування в них фінансових ресурсів для виконання податкових зобов'язань перед державою. У першу чергу, до них треба зарахувати тих суб'єктів, які здійснюють свою діяльність у сільському господарстві. Слід зазначити, що останніми роками спостерігається помітне посилення уваги до цієї групи податкових принципів із боку вітчизняних економістів і фінансистів-аграрників, а також російських науковців. Спроба їх наукової систематизації найхарактерніше проявляється у працях М.Я. Дем'яненка²⁸, В.С. Загорського та І.Г. Благун²⁹, М.Й. Хорунжого³⁰, С.Н. Корюнова³¹, І.С. Кононова та Н.С. Родіонової³², С.В. Баруліна і Г.В. Жирової³³, які, на нашу думку, доводять доцільність виокремлення особливих принципів оподаткування.

Безумовно, таке теоретичне розмаїття наукових думок, ідей і підходів до формулювання податкових принципів свідчить про намагання кожного з авторів виділити найхарактерніші особливості, які ще не враховано розробниками податкових законів, та запропонувати їх для оптимальної системи оподаткування. Очевидно, що сформована в такий спосіб підгрупа податкових принципів зможе реалізовуватись через окрему підсистему — оподаткування в сільському господарстві. Податкові принципи цієї групи мають максимально враховувати особливості сільського господарства, а отже передбачати сприятливі умови для оподаткування податкоплатників цієї галузі й уміло поєднувати їхні інтереси з потребами держави. Ідеться не про встановлення чергової преференції, а про саму основу, на якій має базуватися система податків, передбачена для сільгоспвиробників. Тому бажано, щоби будь-який податковий принцип, що передбачається сформулювати для цієї підгрупи, мав специфічний зміст, за яким його можна було б класифікувати за такою ознакою.

З огляду на сказане і враховуючи наукові підходи до встановлення особливих податкових принципів для системи оподаткування в сільському господарстві, вважаємо, що до їх переліку доцільно включити ще один. Мається на увазі принцип збалансованості фіскальної та регулюючої функцій. Таке поєднання двох важливих

²⁸ Дем'яненко М.Я. Основи податкових відносин в АПК. — К.: ІАЕ; УААН, 1999. — С. 40—42.

²⁹ Загорський В.С., Благун І.Г. Податки на споживання в системі доходів бюджету // Фінанси України. — 1999. — № 10. — С. 96.

³⁰ Хорунжий М.Й. Аграрна політика: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 1998. — С. 190.

³¹ Корюнов С.Н. Зазнач. праця.

³² Кононов І.С., Родіонова Н.С. Зазнач. праця.

³³ Барулін С.В., Жирова Г.В. Зазнач. праця.

функцій податків у одному принципі, за умови його дотримання, сприятиме врахуванню інтересів бюджетів і платників податків. Звичайно, аподиктичний пріоритет першої з них в умовах недостатності фінансових ресурсів у бюджеті й далі домінуватиме. Утім, маємо визнати, що цього потребує й інша сторона, яка очікує від держави гнучкого підходу до регулювання її діяльності з використанням різних податкових інструментів. І лише за умови збалансування названих функцій, а отже інтересів бюджету й податкоплатника, можна буде на практиці сприяти ефективності функціонування як національної системи оподаткування, так і оподаткуванню в сільському господарстві.

Отже, запропонована систематизація податкових принципів за двома найхарактернішими ознаками матиме як теоретичне, так і практичне значення. Адже наведені підгрупи податкових принципів сприятимуть їх упорядкуванню й більшою мірою відповідатимуть їх призначенню.